

Innst. 412 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:103 S (2012–2013)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Robert Eriksson om lik rett til alderspensjon uavhengig av sivil status og ektefelles inntekt

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om lik rett til grunnpensjon/garantipensjon i folketrygden uavhengig av sivil status og ektefelles/samboers inntekt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 23. april 2013 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 8. mai 2013 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra

Sosialistisk Venstreparti, Frøydis Elisabeth Sund, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dåvøy, viser til at Representantforslag 103 S (2012–2013) foreslår å endre dagens praksis slik at pensjonsbeløpet som utbetales, ikke påvirkes av ektefelles inntekt eller sivil status. Folketrygden skal sikre innbyggerne en god og trygg pensjon, og det er viktig at systemet er bærekraftig og stimulerer til arbeidsinnsats.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er tilfreds med at nivået på pensjonene er økt særlig for gifte pensjonister og for enslige minstepensjonister, blant annet som en følge av regelendringer.

Flertallet viser til at opptjeningsreglene for folketrygdens alderspensjon ble lagt om i forbindelse med pensjonsforliket. Opptjeningen skjer fra første krone og baseres på inntekten gjennom hele yrkeskarrieren. Inntektspensjonen i den nye alderspensjonen er lagt opp slik at lik inntekt skal gi tilnærmet lik pensjon uavhengig av sivilstand. Inntektspensjonen påvirkes ikke av sivil status.

Flertallet viser til at garantipensjonen i folketrygden skal sikre alle en anstendig inntekt i alderdommen uavhengig av tidligere opptjente rettigheter. Garantipensjonen differensieres etter sivilstand. Flertallet merker seg i svaret fra statsråden at frem til 2003 utgjorde grunnpensjonen for gifte og samboende 75 pst. av folketrygdens grunnbeløp, mens den i dag er 85 pst. av grunnbeløpet. Tilsvarende sats for enslige utgjør 100 pst. Flertallet mener garantipensjonen, i tråd med pensjonsforliket, bør være høyere for enslige da det er rimelig å anta at en rekke utgifter er høyere for de som bor alene enn for gifte og samboende. Dette ivaretar også prinsippet

om at garantipensjonen skal være en sosial sikring for å garantere alle anstendige levevilkår.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet anser alderspensjon fra folketrygden som en rettighet som er opptjent enten i forhold til inntekt, botid eller lovfestet regelverk på annen måte. Disse medlemmer er klar over at mange minstepensjonister/garantipensjonister ikke har opptjent pensjonsrettigheter i forhold til inntekt, men opparbeider seg rett til en alderspensjon gjennom botid i Norge. Dette illustreres blant annet, slik disse medlemmer ser det, ved at pensjonen beregnes i forhold til antall år i Norge eller som $x/40$. I den tidligere alderspensjonen i folketrygden, som fremdeles vil gjelde for nåværende og fremtidige pensjonister frem til 1963-kullet kan ta ut pensjon i 2025, vil også pensjonister som har grunnpensjon og inntektpensjon bli rammet av avkorting i varierende grad. At ny alderspensjon fra folketrygden ikke innebærer avkorting for personer med kun inntektpensjon, er derfor ikke noe argument for å gå imot forslaget om å fjerne avkorting, slik disse medlemmer ser det.

Disse medlemmer mener det ikke er politikernes oppgave å legge til grunn en vurdering av hvilke utgifter husholdningen har, og at en slik holdning ville måtte innebære at også lønnsinntekter skulle baseres på om arbeidstakeren bodde alene eller sammen med andre. En familie med foreldre og to voksne barn som alle hadde inntekt, og som valgte å leve sammen for å spare utgifter, burde også få sine lønninger redusert med denne besparelsen dersom man skal følge flertallets argumentasjon. Etter disse medlemmers syn er ikke en lovfestet rett til opparbeidet pensjon en sosial ytelse som politikere kan legge slike vurderinger til grunn for utmålingen av. En ytelse som supplerende stønad kan for eksempel ikke sammenlignes med en opparbeidet pensjonsytelse fra folketrygden, men må betraktes som nettopp en sosial ytelse som politikere kan fastsette størrelse av fordi brukeren ikke har noen opptjent rettighet.

Disse medlemmer viser til at fra 2003 ble avkortingens redusert for første gang, fra 25 pst. til 15. pst. over tre år. Fremskrittspartiet stilte den gang dette som betingelse for å støtte regjeringen Bondevik II sitt forslag til statsbudsjett for 2003. Siden 2005 er Fremskrittspartiets forslag om ytterligere nedtrapping blitt konsekvent nedstemt av alle de andre partiene i Stortinget.

Disse medlemmer viser videre til Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (Ny alderspensjon), hvor stortingsflertallet vedtok at garantipensjonen skulle utformes med utgangspunkt i dagens regler for minstepensjon, men slik at den avkortet gradvis mot opptjent inntektpensjon. I ny alderspensjon ytes derfor garantipensjonen etter en ordinær sats og en høy sats. Satsene utformes slik at de angir garantipensjonsnivået ved uttak av full pensjon fra 67 år og med full trygdetid. Dersom garantipensjonen tas ut før eller etter 67 år eller den tas ut gradvis, skal beløpet justeres for uttaksalder og uttaksgrad.

Disse medlemmer mener det er liten vil om at ny alderspensjon i folketrygden som trådte i kraft 1. januar 2011, har ført til en ytterligere urettferdighet når det gjelder avkorting for gifte/samboende pensjonister. Avkortingens videreføres i den nye ordningen, men gjelder nå bare de som har hatt lav inntekt i yrkeslivet.

Disse medlemmer vil illustrere dette på følgende måte: Bussjåføren med snitt inntekt på kr 378 000 (tilsvarer sluttlønn på kr 420 000) og gift med renholdsarbeideren i deltidsstilling, vil begge oppleve full avkorting fordi de er gift eller samboere. Mens direktøren med ei snittlønn på kr 900 000, gift med legen som har sluttlønn kr 700 000, vil begge slippe avkorting grunnet sivilstand, da 80 pst. av deres inntektpensjonsbeholdning vil være høyere enn hele garantipensjonsbeholdningen, noe som medfører at garantipensjonen bortfaller, og det ikke er noen garantipensjon å avkorte imot. Disse medlemmer har problemer med å forstå at dette er rettferdig omfordelingspolitikk.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om lik rett til grunnpensjon/garantipensjon i folketrygden uavhengig av sivil status og ektefelles/samboers inntekt.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om lik rett til grunnpensjon/garantipensjon i folketrygden uavhengig av sivil status og ektefelles/samboers inntekt.

Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:103 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson om lik rett til alderspensjon uavhengig av sivil status og ektefelles inntekt – bifalles ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 4. juni 2013

Robert Eriksson
leder

Torbjørn Røe Isaksen
ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 8. mai 2013

Representantforslag 103 S (2012 - 2013) om lik rett til alderspensjon uavhengig av sivil status og ektefelles inntekt

Jeg viser til brev fra Arbeids- og sosialkomiteen 23. april d.å. der komiteen ber om min vurdering av følgende representantforslag fra Robert Eriksson (Dokument 8:103 S (2012-2013)):

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om lik rett til grunnpensjon/garantipensjon i folketrygden uavhengig av sivil status og ektefelles/samboers inntekt.

Folketrygdens alderspensjonen kombinerer to grunnleggende hensyn. Det ytes en grunnsikring uavhengig av tidligere inntekt. Videre ytes det en standardsikring som skal stå i et visst forhold til tidligere inntekt som yrkesaktiv.

Grunnsikringen skriver seg tilbake fra den tidligere alderstrygden av 1936. Meningen er at alle skal være sikret en minsteinntekt i aldersdommen. Nivået er ment å reflektere hvor mye personer som ikke kan forsørge seg selv på grunn av alder bør ha i inntekt for å kunne leve noenlunde bra.

Begrunnelsen for at minstesikringen differensieres etter sivilstand er at to personer som bor sammen kan dele på en rekke utgifter som enslige må dekke alene. OECD har anslått at to personer som bor sammen har om lag 1,7 ganger kostnadene til en person som lever alene under ellers like forutsetninger. Gifte og samboende pensjonister vil med andre ord ikke ha behov for to ganger inntekten til en enslig pensjonist for å sikres samme levestandard.

I dag ytes folketrygdens grunnpensjon uavhengig av om det er tjent opp pensjonspoeng, mens tilleggs-pensjonen beregnes ut fra den enkeltes opptjening. Fram til 2003 utgjorde grunnpensjonen for gifte og samboende 75 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister

er nå 85 prosent av grunnbeløpet, mens tilsvarende sats for enslige utgjør 100 prosent. Grunnpensjonen, sammen med sært tillegg eller pensjonstillegg, er ment å utgjøre den økonomiske grunnsikring i dagens alderspensjon.

I forbindelse med pensjonsreformen er opptjeningsreglene for folketrygdens alderspensjon lagt om. Opptjeningen skjer fra første krone og baseres på inntekten gjennom hele yrkeskarrieren. Inntektspensjonen i den nye alderspensjonen er individualisert. Det vil si at lik inntekt skal gi tilnærmet lik alderspensjon uavhengig av sivilstand. Siden inntektspensjonen finansieres av den enkelte selv er det etter mitt syn rimelig at denne ytes kun etter inntektshistorikk og ikke ut fra sivil status.

I folketrygdens nye alderspensjon er grunnsikringen videreført i form av garantipensjonen. Garantipensjonen avkortes mot opptjent inntektspensjon og ytes kun til personer med lav eller ingen egen pensjonsopptjening. Garantipensjonen skal fortsatt differensieres etter sivilstand. Det vil si at enslige også i den nye folketrygden får en noe høyere minstesikring enn det gifte og samboende vil få. Videreføringen av et noe bedre sikkerhetsnett for enslige er en del av det brede pensjonsforliket i Stortinget (Stortingets vedtak 26. mai 2005 og 23. april 2007).

Jeg synes det er rimelig at staten tar hensyn til den enkeltes behov og reelle forskjeller i kostnadsnivået mellom enslige og gifte pensjonister når størrelsen på minstenivåene i folketrygdens alderspensjon fastsettes. Det er ikke tvil om at to personer som lever sammen kan dele på en rekke utgifter som enslige er alene om, og som dermed gjør det dyrere å bo alene. Dersom en skulle gi lik grunnpensjon til alle vil det være et åpent spørsmål om, og eventuelt hvordan, en skulle kompensere enslige for de relativt sett høyere levekostnadene de har.